

DE TUMOR

Jan Bauwens
Serskamp
1986

In 1986 verschenen bij Pandora, Wespelaar,

isbn 90-5020-002-8

Er zijn mensen die zwemmen in de rijkdom; ze bezitten een fantastisch groot huis, een kasteel zou je zeggen als je er voor staat, dat omringd is met stijlvolle tuinen waarin de zeldzaamste bloemen en planten te vinden zijn en waarin 's avonds een licht geruis van kleurlichtend water uit even stijlvolle fonteintjes en vijvertjes hoorbaar is. En in die vijvertjes zwemmen dan de merkwaardigste vissen van onvoorstelbare afmetingen onder eeuwig bloeiende lotussen en waterlelies. In gezelschap van enkele fijne musici gaan die rijkelui dan 's avonds in hun tuin of op hun terras zitten terwijl ze rustig luisteren naar de muziek en nu en dan eens iets zeggen over de wijn of de champagne die ze drinken uit kristallen glazen met echte gouden randen en die ze soms tegen elkaar tikken om zich van hun verbondenheid met het zich verwonderend gezelschap te vergewissen. Smaakvol zijn ze gekleed en bij het rood worden van de zon, wanneer je hen van op afstand ergens achter in de tuin in het vizier zou nemen, zou je denken dat het vlinders zijn: frisse vlinders die kunnen schateren en die zich nu en dan eens dertelend verplaatsen zoals het water van de fonteintjes, door het zoete en geurende exterieur.

Hen aldus bespiedend zou je de mooiste gedichten van de heilige Gorter erbij kunnen verzinnen en de stem van tal van Franse fijne poëten zou hoorbaar worden in het kloppen

van het water en het zingen van een nachtegaal. En wanneer het dan buiten koud geworden zou zijn omdat de nacht viel, en wanneer allerlei verwonderde insecten en nachtvlinders die naar het licht toegekomen zouden zijn de sfeer braken, zou je zien hoe ze zich allen naar buiten begaven om daar hun culturele happening, nu ernstiger, voort te zetten, in een climax die stilaan iets dichtelijks maar ook iets bovennatuurlijks, iets griezeligs zelfs, verspreidde.

Het valt je eigenlijk moeilijk, wanneer je zelf slechts een arme drommel bent die blij mag zijn dat nog een dak boven het hoofd heeft en elke dag wat spijs om de honger te stillen, om je van zulke plaatsen en ook van de mensen die zulke plaatsen bewonen, een beeld te vormen.

Zelf wandel je in de vroege ochtend naar de koestallen in ben je blij dat je in ruil voor wat melk en boter mag helpen bij het melken en het schoonmaken, en je ziet op je weg, als de ochtendmist niet te dik hangt, het kasteel dat nog slaapt en waarin zich dagelijks die festijnen afspelen waarover veel gesproken wordt maar weinig geweten is. En als je dan 's avonds van de akkers naar huis terugkeert en je bent doodmoe en tevreden, laat het je eigenlijk koud wat er weeral wakker aan 't worden is tussen die sluimerende bomen in de tuinen

van het kasteel. Je weet alleen dat de bewoners ervan niet meer naar buiten gereden zullen komen in sierlijke koetsen, misschien nog een verachtende of vriendelijke blik op jou zullen laten vallen en dan weer verder rijden naar een plaats die je niet kent en niet wilt gissen, want je weet tevens dat de tijd van de middeleeuwen lang voorbij is en dat deze rijkelui zich nog slechts onopgemerkt in supersnelle wagens voortbewegen in de richting van de snelwegen die naar grotere werelden voeren, werelden waar grotere dingen gebeuren waarvan je geen idee hebt, maar waarvan je toch weet dat ze gebeuren. En alhoewel het kasteel elke dag in je vermoeide blik valt en zo nabij is, is het verder van je afgelegen dan de maan die je tenminste kunt zien in haar regelmaat van vormen. Het kasteel wordt voor jou zonder betekenis, tenzij dan in zijn mysterieusheid waarvan je niet hoopt maar toch ook niet zou moeten schrikken als dat mysterie op een dag door een toeval zou uitlekken omdat bijvoorbeeld een van de dames die daar toevallig geen supersnelle wagen ter beschikking zou hebben, plotseling en onverwacht bij jou zou aankloppen op hulp te vragen omdat ze erg ziek geworden zou zijn terwijl de telefoon het had laten afweten.

Maar voorts bezoedelen noch het kasteel noch een van zijn bewoners je gedachten, omdat je gedachten met andere dingen verbonden zijn

die wel veelbetekenend voor je zijn omdat ze je het leven en de arbeid mogelijk maken. Je bent niet iemand voor wie het feestvieren in kleurige en geurige tuinen enige betekenis zou kunnen hebben. Het interesseert je evenmin om te converseren met stijlvolle figuren die een verzorgde opvoeding hebben genoten in de befaamdste instituten of universiteiten en die zich bewegen in kantoorgebouwen waar ze gedurende enkele ogenblikken aanwezig zijn om er een handtekening te plaatsen of te halen, om een afspraak te maken voor een belangrijke vergadering waar zij een nog belangrijker beslissing zullen moeten gaan nemen die hen gedurende lange tijd van hun slaap zal beroven omdat ze risico's van het hoogste niveau inhoudt. En stijlvolle tuinen met fonteinen en vijvers met reusachtige vissen, zeldzame bloemen en planten, prinsessen die er uitzien als frisse vlinders die kunnen schateren en die champagne drinken uit kristallen glaasjes, bestaan alleen maar voor jou in de sprookjes die je als kind verteld werden als je ging slapen, opdat je zoete en weelderige dromen gehad zou hebben. Maar je had er geen zoete dromen van: je droomde alleen maar van het kasteel, waar het allemaal écht gebeurde, want je had het gezien toen je op een avond was gaan gluren, achter in de tuin. Je had ze gezien, de fonteinen en de vijvertjes en de muzikanten. Het had je lange tijd beziggehouden je

had er met niemand van gerept omdat er van jou niet verwacht wordt dat je gaat gluren, en daarom had je er lange tijd over gedroomd.

Je droomde dan dat je de butler was, omdat je de butler van het kasteel kende: hij had je eens je voetbal teruggebracht toen die in het spel ergens tussen de bomen van het kasteel gevlogen was en in een vijver terecht was gekomen. En toen je de plons hoorde en nog even twijfelde of je nu zou gaan lopen ofwel zou aanbellen om te vragen of je je bal mocht terughalen uit de vijver, kwam de butler glimlachend met de bal te voorschijn. Een reusachtige man met een hangbuik en een kale knikker, in een vest waarop gouden kettingen hingen te rinkelen. Hij overhandigde je glimlachend de bal zonder ook maar iets te zeggen en pas toen hij weer weggegaan was, wist je dat je vergeten was "dank u" te zeggen, maar roepen durfde je dan ook niet meer en je ging verlegen en vereerd een heel eind verder spelen, opdat dit geen tweede maal zou gebeuren. En het was diezelfde dag, dat je even was gaan gluren, van achter in de tuin, en dat je gezien had dat de sprookjes die men je vertelde daar werkelijkheid waren.

Je droomde dat je de butler was, omdat je hem als de machtigste man van het kasteel beschouwde: je had gezien hoe hij zich vrij en gezwind tussen de frisse vlinders bewoog met

de schotels met de kristallen glazen en je dacht dat hij de man was die ongeveer volmaakt kan weten wat er zich afspeelde in het kasteel en onder zijn bewoners: hij was het oog en het oor dat zich schuilhield achter de schotels en de glazen. Hij sprak niet, maar hij wist. Maar de butler die je zelf was in je dromen, wist niets en stelde zich alleen maar vragen: het was alsof hij slechts van achter in de tuin aan het gluren was. En sedert de dag dat je niet meer van het kasteel droomde, vergat je het ook en ging het behoren tot de nietsbeduidende dingen uit je omgeving.

Het kasteel verdween uit je gedachten, maar je vergat het toch niet volledig. Alhoewel het verder nietsbetekenend voor je was, bleef het er toch als een ding, als een nietsbetekenend ding. Het bestond voor je, eerst in je dromen, als een kleine, nietsbetekenende plaats en later, toen je ouder was geworden, verkreeg het ook gestalte in je geest, als een onschuldige, nietsbetekenende gedachte. Het veroverde een kleine plaats in je brein, in je hersenen, als een nietsbeduidend, klein kwabje, een kleine onschuldige tumor.

Alhoewel dat voor jou geen aanleiding was tot geklaag of zelfs niet tot gefilosofeer, beseftte je toch maar al te goed dat je nu eenmaal niet behoorde tot die klasse van mensen met klasse, zoals er enkelen niet ver van je eigen huis

woonden. Je was een gewoon mens zoals de meesten gewone mensen zijn, aan wie het aan klasse ontbrak, maar die toch ergens klasse hadden die ze heimelijk meer waard achtten dan de klasse van rijkelui. Je had gevoel voor eer en recht en menselijkheid, en soms dacht je wel dat je die eigenschap meer had dan die rijkelui: je dacht dat die rijkelui die kastelen bewoonden en in supersnelle wagens reden, zich klasse verwierven omdat ze gebrek hadden aan echte klasse, het eergevoel en het gevoel voor recht en rede. Maar je twijfelde er ook aan of het inderdaad zo was, want het waren dingen die je slechts wist van horen zeggen en je wist dat je nooit kon geloven wat je van horen zeggen te weten was gekomen. Zeker was, dat je niet de klasse had die zij wel hadden. Je wist niet waarom dit zo was, omdat je nog dacht in termen van verdienste: waarom hebben zij verdiend wat jij niet hebt verdiend? En waarom wilde je er ook niet langer over nadenken.

Je was een gewone landarbeider en op een dag was je in het huwelijk getreden met een meisje uit je omgeving, omdat je een gezin wilde en een aantal kinderen die net als jijzelf zouden opgroeien tot landarbeiders en die misschien net als jij zouden dromen van het kasteel en zijn bewoners totdat ook zij zouden inzien dat het kasteel slechts een nietsbetekenend ding in hun omgeving was.

Het kasteel zou uit hun gedachten verdwijnen en zich ergens onbeduidend als een onschuldige tumor in hun hersenen nestelen.

Maar toen kwam de dag dat je moest inzien dat je vrouw je geen kinderen zou kunnen schenken omdat ze ernstig ziek geworden was, terwijl je nooit gedacht had dat zoiets kon gebeuren. Je was opstandig geworden in jezelf en 's nachts was er een schim komen opdagen die je gevraagd had of je misschien verdrietig was omdat je je tumor niet kon voortplanten.

Je deed alles wat in je macht lag om je vrouw te genezen, tot op het ogenblik dat men je ervan kon overtuigen dat zij ongeneeslijk ziek geworden was en toen deed je alles om te belleten dat ze zou sterven, maar je zag dat je welgemeende inspanningen niet mochten baten omdat duistere machten zich al lange tijd meester van je huis gemaakt hadden. En op een dag, tegen de avond, was je alleen met je vrouw en zat je samen met haar bij de haard te zwijgen. Geen van jullie had die avond al een woord gesproken, alsof er plotseling niets meer was dat nog gezegd kon worden zonder dat het nietsbetekenend was. En toen keek je vrouw je angstig aan en zei ze tegen je dat het net was alsof ze geen adem meer kon halen. Je zag hoe ze bleek geworden was en het hoofd krachteloos opzij liet vallen. Je was op haar

toegestormd en had haar in je armen genomen, maar ze gaf geen blijk meer van kracht of van zin om meer te zeggen dan datgene wat ze net gezegd had: dat het net was alsof ze geen adem meer kon halen.

Op dat ogenblik was je zonder nog na te denken naar buiten gelopen, naar het kasteel. Plotseling was er niets meer waarvoor je nog zou moeten terugschrikken en je zag in het kasteel alleen nog maar de mogelijkheid, de enige mogelijkheid, om het leven van je vrouw te redden. Als een bezetene rende je naar het kasteel. Het zware ijzeren hek was vergrendeld en je klauterde er zonder nadenken over en liep langs het kronkelende pad in de dichte duisternis naar het reusachtige gebouw, dat steeds reusachtiger werd naarmate je dichterbij kwam. Je zag nergens licht branden en daarom liep je koortsachtig om het gebouw heen om de deur te kunnen vinden en aan te kunnen bellen om hulp te vragen en het leven van je vrouw te redden. Maar toen je de deur van het kasteel niet kon vinden omdat de duisternis je belette te zien, had je met je handen haastig over de grond getast om stenen op te rapen en tegen de ramen te gooien en je vond stenen en gooide die tegen de ruiten en je was beginnen te roepen en te schreeuwen opdat iemand je zou horen en wakker zou worden en naar beneden zou komen om je te helpen en om je vrouw met zijn supersnelle

wagen naar de stad te brengen waar een dokter was die haar zou genezen. En toen je steeds ongeduldiger en luider beginnen te roepen was en zag dat niemand je hoorde omdat er nergens een deur of een raam opening of een licht werd aangestoken, zag je dat er niemand was om hulp te bieden en je was weer teruggerend, terwijl je nog even halt hield en omkeek om je ervan te overtuigen dat je je niet vergist had. Van aan het hek had je nogmaals geroepen en dan was je weer over het hek geklauterd en toen je aan de andere zijde naar beneden gevallen was, voelde je een scheut van pijn en merkte je dat je niet meer op je linkerbeen kon steunen. Je sleepte jezelf voort in de richting van je huis en je dacht er alleen nog maar aan, je vrouw nog eens te kunnen zien, haar nog iets te kunnen zeggen, haar nog te kunnen zeggen dat je van haar hield, dat je altijd van haar had gehouden en dat je het haar niet kwalijk had genomen dat ze jou geen kinderen had geschonken en dat je haar zou genezen. Je proefde bloed in je mond, maar dat gaf je alleen maar een gevoel van kracht en je sleepte je verder. Je duwde de deur van je huis open terwijl je luid de naam van je vrouw riep en je zag dat ze half uit haar fauteuil was gevallen en je trachtte haar rechtop te zetten terwijl je haar omhelsde en kustte en vroeg dat ze toch iets zou zeggen, want het was zo duister geworden...

Toen je weer tot bewustzijn was gekomen, zag je dat je in het huis van de landarbeider was: je herkende de kamer waar je lag, omdat daar de lege melkkannen gezet werden die je elke ochtend mee kwam halen als je naar de koestallen ging om te melken en schoon te maken. Je begreep dat er niemand anders in de kamer was, omdat het dag was, en omdat er gewerkt moest worden op de akkers. En toen je daar een lange tijd had gelegen en had nagedacht, was de boerin naar binnen gekomen in de kamer waar je lag op het grote bed. Ze bracht je een beker warme melk die je rustig leegdronk, maar je zag dat ze ernstig bleef kijken en niet glimlachte. Je begreep enkele dingen, maar je wist niet hoelang je daar gelegen had en daarom vroeg je aan de vrouw hoe laat het wel was. Ze had je gezegd dat het avond werd en dat de arbeiders weldra van de akkers terug zouden zijn en dat je je niet ongerust hoefde te maken, dat het allemaal wel beter zou worden. Je wist niet hoelang je vrouw al dood was, of ze al begraven was, of ze misschien nog leefde, en je zei tegen de boerin dat je haar graag nog eens had gezien. Daarna zag je hoe de vrouw je een ogenblik had aangekeken en dan weer was weggegaan omdat er niets meer was dat ze je had kunnen zeggen. Je was weer weggezonden in een zieke slaap waarmee je al vertrouwd geworden was, terwijl je alleen nog een immens spijtige gedach-

te begeleidde en een kleine onbenullige her-sentumor: een reusachtig kasteel met kleine dwergachtig bewoners die bijna onhoorbaar uit de vensters hingen te lachen.

Je begreep dat je slechts een gewone landarbeider was, die nu ziek was en niet in staat was zich te verzetten tegen het lot dat laf geweest was. Maar je legde je ook neer bij de dingen omdat je begreep dat je slechts een mens was, een sterveling. Evenals je vertrouwd was met de akkers en de koestallen, had het leven je vertrouwd gemaakt met de dood en daarom zag je je eigen leed om je vrouw als een zwakheid die je wilde overwinnen en die je overwon door je tanden op elkaar te klemmen, dagenlang.

Je wist dat je zou genezen en dat het zinloos was en slechts van lafheid getuigde jezelf dood te wensen, en daarom wilde je genezen en genas je ook en wilde je weer op de akkers en in de koestallen gaan werken. Je wilde het verleden vergeten. Maar toen je merkte dat je linkerbeen niet meer helemaal zou genezen, zag je in dat je het verleden nooit meer zou kunnen vergeten omdat het je een teken had meegegeven, een teken dat je er steeds zou aan herinneren. Het gebeuren had je getekend en je werd een teken van datgene wat gebeurd was. De landarbeiders duldden het dat je je intrek bij hen nam, dat je hun brood mee at en

dat je samen met hen aan tafel bad, maar je voelde jezelf als een last voor hen omdat je niet meer in staat was te werken zoals je het voorheen had gekund en je verweet jezelf dat je niet meer in staat was te werken zoals voorheen. Je werd geduld omdat je het slachtoffer van een ongeval geworden was, terwijl je de rol van slachtoffer niet wilde aanvaarden. Je wilde die schuld of dat gevoel van schuld van je schouders afschudden en stilaan begon je het kasteel en zijn bewoners te vervloeken. Je begon hen te haten en heimelijk onheil toe te wensen, zonder dat iemand anders daar iets van af wist. De kleine en onschuldige tumor in je hersenen begon zich te ontwikkelen tot een gestalte die zich dagelijks manifesteerde in wraakgevoelens die je in jezelf opkropte en waarmee je nergens terecht kon. Je beeldde je in, hoe het kasteel de oorzaak was van al je ellende, van de dood van je vrouw. En je herinnerde je de schim die je op een nacht was komen opzoeken toen je wist dat je vrouw je geen kinderen zou kunnen schenken. Je herinnerde je hoe die schim, die je bespot had, niemand of niets anders geweest kon zijn dan het kasteel zelf en je geraakte ervan overtuigd dat het de geest van het kasteel was die je wilde sarren. En op een nacht, toen je weer in een koortsslaap verzonken was, bezocht die schim je weer.

Ze was nu niet slechts een schaduw, zoals de vorige keer, maar ze was gekomen in de gedaante van een vrouw die er uitzag als een frisse vlinder die schaterde en zich dartelend voortbewoog rond het bed. Ze beloofde je dat ze jou kinderen zou schenken. Kinderen die niet zouden dromen van het kasteel en zijn bewoners en voor wie het kasteel niet een nietsbeduidend ding zou zijn dat uit hun gedachten zou verdwijnen en zich ergens onbeduidend als een onschuldige tumor in hun hersenen zou nestelen, omdat het kinderen zouden zijn die tot het kasteel zelf behoorden.

In angstzweet werd je wakker en je durfde nauwelijks aan je nachtmerrie terug te denken. Maar de schim liet je niet los en kwam terug, als een frisse vlinder met een steeds verleidelijkere dartelheid. Je zag haar in nachtjapon voor je ogen dansen en je hoorde hoe ze trachtte je te overreden met haar stijlvolle en geslepen taal. Je vluchtte weg van haar en je grabbelde naar je oorkussen om weer wakker te kunnen worden en helder te kunnen zien. En het gebeurde elke nacht weer. Elke nacht verscheen zij aan je bed en wenkte ze je mee naar haar tuinen, tot op de dag dat zij wegbleef. En je dankte de hemel dat je door die schim met rust gelaten werd.

Je sliep nu beter. Het was stilaan zomer geworden en je kon gaan wandelen langs de ak-

kers en de groeiende vruchten van het veld weer bekijken en het maakte je blij dat je de arbeid nog kon zien, hoewel je zelf nog niet in staat was om te werken. Je probeerde het en het lukte je tenslotte en je been genas. Als volwaardig landarbeider werd je weer aangenomen en je was blij dat je een landarbeider was. Na de oogst werd er feest gevierd, wat voor jou een hemel betekende en de dans en de drank maakten alles weer goed en zalig. Toen de avond gevallen was, was je zo opgewekt en uitgelaten geworden en tegelijkertijd had je zo'n behoefte aan eenzaamheid gevoeld om je geluk in volle teugen te kunnen drinken, dat je weer de akkers in zwierf terwijl je zong en kreten van weelde slaakte. Je wandelde over de korenstoppels en je liet je languit vallen terwijl je in de verzadigde avondlucht keek. Je sloot je ogen droomde weg.

Een kriebeling op je gelaat maakte je wakker. Het was pikdonker geworden. Je zag de zwarte lucht en de gestalte van een vrouw. Ze lachte je vriendelijk toe en trok je recht bij je hand. Ze was jong en mooi en haar ogen waren als diepe vijvers, haar jurk als een bloem over haar frisse, jonge lichaam. Je was nog slaapdronken en zonder dat je het besepte, had ze je bij de hand meegetrokken tot op de zitbank van haar wagen. Je sloot je vermoeide ogen, terwijl zij verder reed en je voelde hoe je haar kon vertrouwen. Je had niet de behoef-

te iets te zeggen of te vragen omdat je het alleen maar zalig vond. En ze reed met je weg, naar je bestemming...

Je voelde je houten kop bij het wakker worden en realiseerde je dat je in je dronkenschap dwaze dingen had gedaan. Toen je rond je keek in het felle licht, zag je jezelf in een bed, met een vrouw naast je. Je herkende haar: het was je schim. Het was de vrouw die je de avond voordien had meegevoerd in haar wagen. Je sprong op en je vroeg je af waar je was. Buiten zag je reusachtige bomen en in de diepte spiegelde vijvertjes met fonteinen, omgeven door kleurige bloemenperken.

De schim was wakker geworden en glimlachte. Je zei dat je er weg wilde gaan, dat je terug wilde omdat je moest werken en toen je dat gezegd had zei de vrouw tegen je dat je moest blijven, dat ze wenste dat je bij haar bleef en dat je niet meer zou hoeven te werken. Je bood weerstand, je verzette je, je begon te roepen en zij zei dat er niemand was naar wie je nog kon teruggaan.

Je ging op de rand van het bed zitten en je dacht diep na. Je bekeek de vrouw aandachtig. Je bekeek de kamer aandachtig. En je vroeg dat zij voor jou koffie zou zetten. Je had tijd nodig om na te denken, want je wist dat je niemand meer had naar wie je zou kunnen terug-

gaan: je zou teruggegaan zijn naar de landarbeiders en je zou gezien hebben dat je alleen was tussen hen. Je had het je nog niet gerealiseerd omdat je te blij was met je genezing. Maar de gedachte dat je voortaan alleen zou zijn, begon vorm te krijgen in jezelf. En daar tegenover was er de vrouw die je vroeg dat je daar zou blijven.

Daarom had je eerst tijd nodig, en ruimte, en koffie. Je beseftte dat je niet iemand was die beslissingen kon berekenen: je zou er lang over na moeten denken en het zou je te veel tijd kosten vooraleer je zou voelen wat je ging doen. Je wist niet meer of je nachtmerries nu werkelijkheid geworden waren en je wist ook niet meer of je wel ooit nachtmerries had gehad. Je wilde alleen koffie drinken en de vrouw bekijken en met haar praten

Pas wanneer de dingen lang vergaan zijn begrijp je dat er een noodlottigheid bestond, een bestemming waartoe je in zekere zin voorbestemd was. Het werd je nooit eerder duidelijk tot op het ogenblik dat het allemaal tot het verleden ging behoren. En wanneer er dan een dag komt dat je die zo zeldzame rust komt bezoeken in al haar onschuld, beseft je het. Je merkt hoe je slechts op sleeptouw genomen werd, terwijl je nochtans dacht dat je handelde en leefde. Je ziet jezelf zitten, 's avonds, op een terras van een groot huis dat je als kind

eens bespiedde van achter in de grote tuin, omringd door zeldzame bloemen en planten, tussen frisse vijvers met fonteintjes waarin reusachtige vissen zwemmen. En aan je zijde spelen enkele fijne musici kamermuziek van Bach en Haendel. Er is een butler die je wijn of champagne brengt en wat valt er nog meer te zeggen dan dat de drank een ietsje te jong of te oud smaakt. Naast je zit je vrouw die je begeleidt in je leegheid en wanneer het kouder begin te worden en de verwonderde insecten naar het licht komen toegevlogen, wordt er maar besloten om binnen te gaan zitten. Je bent verzwolgen door de tumor die buiten je weten een reusachtige wereld is geworden waarin je je nog stuntelig en leeg geworden voortbeweegt.

Je herinnert je, wanneer je naar binnen gegaan bent, hoe je, toen je nog op het terras zat, achter in de tuin, tussen de struiken, een jongetje zag dat je bespiedde en je reageerde niet omdat je dat ooit zelf gedaan had toen je nog jong was. Je hoopte alleen maar dat hij niet dezelfde weg zou opgaan als je zelf was gegaan, omdat je slechts in een leegte kon belanden die ver afgelegen was van het echte leven; maar je besepte dat het nutteloos was om dit te hopen, alleen al omdat hoop op zich nutteloos was. En pas toen je voelde dat je nu helemaal overwoekerd was door je tumor, ging deze je parten spelen.

Je begreep wat er gebeurd was, maar je kon de stap terug niet meer zetten omdat men nooit een stap terug kan zetten. Je wist dat, toen je je nog in het ware leven bewoog, je het sprookje kende of de illusie. En door je eigen gluren was het gekomen dat je op een dag de illusie met de werkelijkheid ging verwarren. Je liet de werkelijkheid niet los, omdat het echte leven je dierbaar was, tot de dag dat je moest leren inzien dat het echte leven zo zwaar was en zo onherroepelijk tot de dood voerde. Dat brak uiteindelijk je laatste weerstand en je liet je door de illusie verleiden. En toen je zag dat de illusie je had opgeslorpt, zag je ook dat je naar het echte leven niet meer terug kon gaan, omdat je nooit meer terug kan gaan, als je eenmaal iets verlaten hebt. Je zou voortaan in de illusie leven en je besefte dat je geen deel meer kon hebben aan de dingen die buiten die illusie gelegen waren. Je had het zware van het leven, de dood, ontvlucht, door reeds voortijdig te sterven in de illusie. En vanaf dat ogenblik kon je je nog voortbewegen in een tumor waarvan jijzelf het groeiferment was geworden.

Voorgoed had je nu het contact met de mooie akkers verloren en omdat je je vervloekt voelde, daar je niet meer verwacht werd bij het krieken van de dag om de grond te bewerken, om te zaaien en om te oogsten, restte je niets anders meer dan de vlucht: je had nog slechts

de grote tumor om in leven te houden, tot woekeren te brengen, tot almacht te brengen, en dat deed je, omdat je duidelijk inzag dat je niets anders meer kon doen.

Je dagen waren nu helemaal anders geworden dan voordien, toen je nog gewekt werd door het kraaien van de haan en toen je bij het vallen van de avond ging slapen om uit te rusten. Als je nu wakker werd, zag je noch het licht, noch de zon, en je voelde niet meer of je had er ook geen behoefte meer aan te voelen of het warm of koud was buiten, of het regende of sneeuwde of hagelde of mistte. Je vrouw zette je je kop koffie en je at niet omdat je geen arbeid meer hoefde te verrichten en omdat je telkens weer de avond voordien te veel gedronken had. Dan liet je je door je butler naar de grote stad brengen in je supersnelle wagen, waar je enkele kantoorgebouwen bezocht om handtekeningen te plaatsen en te eisen, en om een afspraak te maken voor belangrijke vergaderingen waarop je nog belangrijkere beslissingen zou moeten nemen die je van je nachtrust zouden beroven omdat ze heel wat risico's inhielden. En gedurende de tijd dat je met rust gelaten werd, sloot je je op in je elektrisch verlichte kamer om na te denken, tenminste als je niet dronk. Maar omdat je niet voortdurend kon drinken, want het drinken maakte je ziek, bleven er vele uren over waarin je in je elektrisch verlichte kamer kon gaan zitten om

na te denken. Om een poging te doen tot nadenken.

En toen je trachtte na te denken, beeldde je je in wat de landarbeider zich wel moest afvragen over jou: hij zou zich beslist afvragen waar je het dan toch verdiend had dat je je in supersnelle wagens kon verplaatsen en dat je het je kon veroorloven om 's avonds met een fijn gezelschap op je terras champagne te drinken uit kristallen glazen met gouden randen, omgeven door de zeldzaamste bloemen en planten, in tuinen waar het fonteinwater neerkabbelde in koele spiegelende vijvertjes waarin reusachtige vissen zwommen. Je wist dat de landarbeider zich dit alles afvroeg en je wist ook dat hij die dingen niet kon begrijpen omdat hij nog in termen van verdienste dacht en dat hij daarom zou ophouden met daarover nog langer na te denken. Hij was een gewone landarbeider die op een dag in het huwelijk was getreden met een meisje uit zijn omgeving, omdat hij een gezin wilde stichten en een aantal kinderen wilde die, net als hijzelf, zouden opgroeien tot landarbeiders en die misschien, net als hijzelf, zouden dromen van het kasteel, totdat ze zouden inzien dat het slechts een nietsbetekenend ding uit hun omgeving was. Het kasteel zou uit hun gedachten verdwijnen en zich ergens onbeduidend als een onschuldige tumor in hun hersenen nestelen.

Je trachtte aldus na te denken, en je trachtte nog verder te denken dan dat. Je wist dat die landarbeider op een dag zou inzien dat zijn vrouw hem geen kinderen zou kunnen schenken en dat hij daarom opstandig geworden was. Je wist dat hij alles in het werk stelde om haar te genezen en je wist ook dat zij nooit meer genezen zou kunnen worden omdat zij ongeneeslijk ziek was. Je wist dat er een dag zou komen waarop de landarbeider samen met zijn vrouw ergens bij het vuur zou zitten en dat ze een hele poos zouden zwijgen en dat zijn vrouw hem dan zou zeggen dat het net was alsof ze geen adem meer kon halen. En toen was je plotseling angstig geworden, omdat je je voorstelde dat de landarbeider bij jou om hulp gekomen zou zijn omdat je zijn naaste buur was. Je vreesde ervoor dat dit zou gebeuren, omdat je dan verplicht zou worden hem hulp te bieden, zijn vrouw in je wagen naar de stad te brengen waar er een dokter was die haar zou kunnen helpen bij het genezen of bij het sterven. Je vreesde er intens voor, omdat de vrouw je dan herkend zou hebben.

En het speet je dan enigszins, dat de landarbeider, die nog in termen van verdienste dacht en die nog klasse had in de betekenis van gevoel voor eer en rechtschapenheid, dat hij zich nooit zou kunnen voorstellen dat jij, die de klasse van de rijkelui had, jij, die je in supersnelle wagens voortbewoog zonder ooit door

iemand uit je omgeving opgemerkt te worden, jij, die het je kon veroorloven om 's avonds in gezelschap van fijne kunstenaars buiten op je terras champagne te drinken uit kristallen glazen met gouden randen, omgeven door zeldzame bloemen en planten, tussen de muziek van waterfonteintjes en vijvers waarin reusachtige vissen zwemmen, omgeven door dartele, frisse, schaterende vlinders - het speet je enigszins dat je in de stad, waar je elke dag heen moest om grotere dingen te doen, om handtekeningen uit te wisselen in kantoorgebouwen, om afspraken te maken voor belangrijke vergaderingen, dat je daar welgeteld vijftienhonderd vrouwen had zitten achter uitstalramen. Het speet je enigszins dat die landarbeider zich nooit had kunnen voorstellen dat ook zijn vrouw je elke maand een aardig kapitaaltje opbracht, want jij dacht nu eenmaal niet meer in termen van eer en van rechtschapenheid.

En toen je zo nadacht, vreesde je ervoor dat de vrouw van de landarbeider op een dag eens zo ziek zou worden, dat hij bij jou zelf om hulp zou komen. Je zou je deuren en vensters gesloten moeten houden opdat je zijn roepen en schreeuwen niet zou moeten aanhoren en als versteend zou je met je hoofd onder je oorkussen blijven liggen opdat hij toch niet zou denken dat je er wel was, want zijn vrouw zou je herkend hebben als je haar naar de stad had weggebracht waar een dokter was die haar zou

kunnen genezen of helpen sterven. Ze zou je verraden hebben omdat zij, in het aanschijn van de dood, niets meer te vrezen zou hebben.

En toen je je elektrisch verlichte kamer, waar je had nagedacht, verliet, moest je alweer gaan drinken om je gedachten te kunnen vergeten en rust te vinden.

Je besepte maar al te goed, dat je nooit meer zou kunnen nadenken, zonder dat zich die dingen aan je geest zouden opdringen. Je zou gedoemd zijn verder te gaan op het pad dat je betreden had toen je je door de illusie had laten verleiden, toen je de definitieve stap uit het ware leven gezet had, toen je het leven voorgoed verlaten had en de dood voortijdig was ingegaan.

En toen kwam de dag dat de dingen waarvoor je zo erg gevreesd had, werkelijkheid werden. Je had het ijzeren hek vergrendeld nadat je je vrouw onder allerlei voorwendsels met de butler had weggestuurd voor enkele dagen en je had het kasteel hermetisch gesloten — het kasteel dat je zelf niet meer kon verlaten omdat je nergens meer een veilige plaats zou kunnen vinden voor jezelf. Je herinnerde je hoe de avond viel en je wist dat het die avond zou gebeuren omdat je de vrouw die opstandiger was geworden, in de stad door een van je handlangers had laten vergiftigen. Je wist dat

ze zich niets meer zou herinneren totdat ze zou zeggen dat het net leek of ze geen adem meer kon halen en dat ze daarna zou sterven. En zoals je gevreesd had, wist je ook dat de landarbeider naar je kasteel zou zijn toegelopen om je hulp te vragen. Je kon zijn roepen en schreeuwen niet aanhoren en je was zo enkele uren blijven liggen opdat hij toch niet geweten zou hebben dat je er was, want dan had je hem hulp moeten bieden en zou zijn vrouw je herkend en verraden hebben omdat zij toch niets meer te verliezen had, nu ze in het aanschijn van de dood stond. Het viel je nog mee, dat de landarbeider van je hek naar beneden gevallen was en dat hij, buiten bewustzijn, door zijn mede-arbeiders enkele dagen lang verpleegd moest worden, zodat hij je 's anderendaags zeker niet kon zien weggrijden van het kasteel. Je had een ogenblik lang niet geweten of je nu al dan niet zijn bloedsporen had moeten uitwissen van het hek tot aan zijn huis, gewoonweg omdat je er te zeer ondersteboven van geweest was. En toen je weer kalm was geworden, wist je dat je dat helemaal niet hoefde te doen, omdat je vrouw en je butler van die dingen op de hoogte waren.

Er kwam een dag dat je je herinnerde dat je zelf ooit landarbeider was geweest. Het was je als arme drommel die nog blij mocht zijn dat hij een dak boven het hoofd had en elke dag wat spijs om de honger te stillen, een zware

opgave om je een beeld te vormen van het kasteel en zijn bewoners. Je wist alleen dat ze met supersnelle wagens reden in de richting van de snelwegen die tot grote werelden voeren, werelden waar grotere dingen gebeurden waarvan je je geen beeld kon vormen maar waarvan je toch wist dat ze gebeurden. En je wist ook dat ze 's avonds op het terrasje champagne dronken uit kristallen glazen met gouden randjes, in het gezelschap van fijne musici en frisse vlinders, omgeven door kleurige bloemperken en fonteinenvijvers waarin reusachtige vissen zwommen, omdat je als kind eens gaan gluren was van achter in de grote tuin van het kasteel. Maar je wist niet dat de vrouw die je zou huwen je geen kinderen had kunnen schenken omdat ze ziek was geworden. Je wist niet dat zij, wanneer ze naar de stad trok om te werken, een van de vijftienhonderd vrouwen was die achter glas in uitstalramen gingen zitten om die kasteelbewoners rijk te houden in ruil voor het vergif dat haar werd toegediend en waarnaar zij verlangde totdat zij het op een dag moest missen en ziek geworden was. En toen je je op die dag die dingen herinnerde, realiseerde je je dat het je eigen vrouw geweest kon zijn die je de dood had in geholpen. En plotseling beving je de angst dat zij zich zou wreken.

Je vreesde dat er een dag zou komen dat je vrouw het slachtoffer zou worden van de wis-

pelturigheid die alle vrouwen overal ter wereld parten speelt, zoals jij het slachtoffer geworden was van de zelfbegoocheling waarvan alle mannen ter wereld de gevolgen moeten dragen en daarom begon je plotseling voor je eigen leven te vrezen.

Je vreesde dat er een dag zou komen dat je vrouw zich zou wreken omdat ze behalve je eigen vrouw ook nog vrouw was zonder meer. Behalve haar verbondenheid met jou, zou ze zich als vrouw met alle andere vrouwen ter wereld nog verbonden voelen en op het ogenblik dat ze zich deze andere verbondenheid zou realiseren, zou ze zich wreken in naam van de Vrouw. Je besepte dat je niet meer zou kunnen ontsnappen aan haar verborgen maar toch reële wraakgevoelens en dat ze jou eens koelbloedig zou vergiftigen en daarna je lijk zou laten verdwijnen. Ze zou zich hierom niet de minste scrupules maken, dat wist je ook, en wanneer ze aldus weer clean zou zijn, zou ze in haar wispelturigheid en geslepenheid de landarbeider verleiden om met haar in het kasteel samen te gaan wonen. En toen je de dingen nog eens klaar overdacht had, zag je in dat alle elementen in dat grote spel kwamen en gingen: de landarbeider kwam en verdiepte zich in de illusie en verging en ook zijn vrouw was vergaan en alle dingen vergingen met hen mee in de grote illusie. Alleen je eigen vrouw, de frisse vlinder die zich 's avonds dartelend

bewoog met het glas champagne tussen de vijvers en de bloemen, alleen zij verging niet, alleen zij was eeuwige getuige van het spel, alleen zij besliste uiteindelijk over alle komen en gaan; zij was het grote brein van de tumor.

En het was op zo'n avond, dat je buiten op het terras had gezeten van je kasteel dat omringd was met stijlvolle tuinen waarin de zeldzaamste bloemen en planten te vinden waren en waarin die avond een licht geruis van kleurlichtend water uit even stijlvolle fonteintjes en vijvertjes hoorbaar was, toen je in het gezelschap van enkele fijne musici champagne dronk uit kristallen glazen met gouden randjes, omgeven door frisse schaterende vlinders, en toen het buiten te koud geworden was omdat de nacht viel over het kasteel en toen allerlei verwonderde insecten en nachtvlinders naar het licht toe kwamen en de sfeer braken, dat je samen met de anderen naar binnen was gegaan om daar de happening, nu ernstiger, voort te zetten, in een climax die stilaan iets dichterlijk maar ook iets bovennatuurlijks, iets griezeligs zelfs, verspreidde.

Je had je verplaatst van het terras van het kasteel naar binnen, waar de butler zoals gewoonlijk alles al had klaargezet wat klaargezet moest worden en met die verplaatsing merkte je hoe je ook van het exterieur van je persoonlijkheid naar het interieur ervan gegleden was

en hoe al de anderen door het binnenkomen in zichzelf gegleden waren. Je merkte hoe de aandacht van het gezelschap nu niet meer op de sierlijke tuinen en de vijvertjes en de fonteintjes gericht was, maar hoe ze zich tastend concentreerde op een gedeelde zaak die stilaan, in een climax, iets dichterlijks maar ook iets bovennatuurlijks, iets griezeligs zelfs, verspreidde.

Je zag weer, dat datgene wat gebeurde bij elk contact met andere mensen, hier ten volle gestalte verkreeg: aanvankelijk werd er over oppervlakkigheden gepalaverd, over de zeldzame bloemen en planten in de tuin, over de reusachtige vissen in de vijvertjes en over de smaak van de champagne, en dan werd er een ogenblik gezwegen en getast vooraleer men dan over de interne aangelegenheden kon beginnen: men verhuisde naar het interieur.

Je merkte, die avond, toen je op het terrasje had gezeten en toen je naar binnen was gegaan met de anderen, dat de heroriëntatie van het gezelschap, het tasten naar een onderlinge verstandhouding op een gedeelde zaak, opvallend veel tijd in beslag nam en omdat je hiervoor zelf geen andere reden kon vinden behalve dan de gedachte dat je eigen veiligheid in het gedrang gebracht zou worden, ging je, tegen je gewoonte, niet in je aloude sofa zitten, maar op een stoel vlakbij de kast waar je een

geladen pistool had liggen. En toen je zag dat het gezelschap plotseling heel vriendelijk was geworden en, tegen alle gewoonten in, voortpraatte over exterieure aangelegenheden die alleen op het terras thuishoorden, werd je van de bedreiging overtuigd en bleef je op je hoede.

Behalve jezelf, waren er die avond nog welgeteld vijf anderen aanwezig: je vrouw, die nu in je eigen sofa was gaan zitten opdat deze niet leeg zou blijven staan zodat er geen woorden zouden vallen over de reden van je plotselinge plaatsverandering, de butler, die vermoeid maar altijd klaar om te springen aan de deur plaats had genomen nadat hij verse champagne had geserveerd, en de drie musici, die elk op een stoel hadden plaatsgenomen in een tegenoverliggende hoek van de kamer en die even pauzeerden om eens van hun glas te drinken.

Je wist dat je vrouw je met wapens zou doden, en niet met vergif, omdat zij wist dat je altijd heel nauwlettend toezag op de dingen die je te eten en te drinken gegeven werden op het kasteel: meestal at je in de stad en smokkelde je van daar ongezien een fles water uit de kraan mee die je op je elektrisch verlichte kamer verstopte opdat je niet zou omkomen van de dorst.

Maar je wist niet dat er zich nog een zevende persoon bij het gezelschap voegde, die avond. Je wist niet dat hij zich toevallig had verstopt, met het medeweten van alle andere aanwezigen behalve jij zelf, in de kast waartegen jij nu aanleunde toen je op die stoel was gaan zitten omdat je argwaan koesterde tegen het gezelschap en je wist ook niet dat het met je eigen wapen was dat hij je het hoekje om zou moeten helpen. Je wist niet dat diegene die wachtte totdat je een geschikte positie zou innemen van waar hij je onder vuur kon nemen zonder risico's, de landarbeider was wiens vrouw je de dood in geholpen had en je had je ook nooit kunnen voorstellen dat dit de landarbeider geweest kon zijn, omdat jij zelf niet de dader geweest was van de moord op de vroegere kasteelheer. Je kon je dit niet voorstellen omdat je niet wist dat je vrouw het spelletje op zo'n wijze altijd maar spannender wilde maken: ze wilde het onderste uit de kan, ze wilde het op een steeds volmaaktere wijze doen; volmaakt dan in de zin van de bevrediging van haar krankzinnige wraakgierigheid. Je wist, dat zij iemand was die zich steeds maar wilde wreken, maar je had haar hierin nooit op de voet kunnen volgen en je zou haar hierin nooit voor geweest kunnen zijn.

En toen je zo een tijdje was blijven zitten op die stoel, terwijl je tegen de kast aanleunde, had je gemerkt, dat het gezelschap wachtte. Je

wist niet dat men wachtte totdat je je zou verplaatsen om je dan te zien vallen door de schoten van je eigen pistool, afgevuurd door de landarbeider wiens vrouw je het graf in geholpen had, je wist alleen maar dat men wachtte. En toen je aandachtig al de anderen had geobserveerd, vermoedde je dat het op jou was dat men wachtte. Men wachtte totdat je iets ging doen, totdat je iets ging zeggen of, totdat je je zou verplaatsen...

Zonder verder na te denken na die ene beslissing, was je plotseling opgesprongen en naar buiten gelopen in de duisternis, in de richting van het hek dat vergrendeld was. Hoewel je niet meer de kracht bezat waarover je vroeger als landarbeider wel beschikte, kostte het je maar een ogenblik om over het hek te komen en je liep recht in de richting van het huis waar de landarbeider woonde om hem hulp te vragen en bescherming. Plotseling was er niets meer waarvoor je nog zou moeten terugschrikken en je zag in het huis van de landarbeider alleen nog maar de mogelijkheid, de enige mogelijkheid, om je leven te redden. Als een bezetene rende je naar de kleine hoeve langs het kronkelende pad in de duisternis en naarmate je dichterbij kwam scheen het huisje je steeds kleiner en onbeduidender te worden. Maar je hoopte dat de landarbeider je zijn solidariteit zou betonen en je tegen de bedreiging zou beschermen met zijn vuurwapen. En toen

je bij het huisje gekomen was, had je eerst enige tijd op de deur getrommeld en dan, toen je zag dat er niemand thuis was omdat niemand je geroep gehoord had, was je als een gek de duisternis van de velden ingelopen omdat je kon vermoeden dat men je wel onmiddellijk op het spoor zou komen om je af te maken.

Je was vroeger ontwaakt dan de zon, omdat je koude geleden had die je niet meer kon verdragen sedert de dag dat je je loopbaan als landarbeider achter je gelaten had en met stramme lede was je opgestaan terwijl je met je handen wreef over de plaatsen waar insecten je gestoken hadden en je was terug naar het kasteel gegaan omdat je jezelf plots voor krankzinnig ging uitmaken wegens je schrikkerige gedrag van de avond voordien. En het was op die terugweg naar het kasteel dat je plots dacht rechtsomkeer te maken en nooit meer terug te gaan naar het kasteel. Je wist dat je je rijkdom zou verliezen, maar meteen zou je ook al je zorgen verliezen en zou je je vrijheid terugvinden. Je hoefde je zelfs niet onherkenbaar te maken omdat je op het kasteel toch steeds met valse papieren had gewerkt en de nodige identiteitsbewijzen met nog een aardig stapeltje contanten had je altijd op zak. Je hoefde alleen maar ver genoeg daarvandaan te gaan. En toen je dit dacht, maakte je rechtsomkeer en werd je in de rug geschoten.

Er zijn mensen die zwemmen in de boeken: ze wonen in een grote stad, maar ze zijn afgezonderd van de stad omdat ze ergens boven op een zolderkamertje van een oud huis wonen dat verder praktisch onbewoond is, juist omdat het oud is of omdat de bewoners tamelijk uithuizig zijn, en daarom zou je evenwel kunnen zeggen dat die boekenmensen ergens ver weg buiten de bewoonde wereld in een woestijn wonen. Hun materiële behoeften zijn beperkt tot het minimum tenzij ze dan hun kapitaal in papier pompen. Zelden of nooit kan men hen zien, en als men ze ooit zou zien, zou men denken dat zij toevallige voorbijgangers zijn, toeristen op doortocht of stadsbezoekers en daarom kennen ze ook niemand in de stad en is er niemand in de stad die met hen ooit spreekt. Als je hen op het spoor zou komen, en je zou hen volgen wanneer ze zich buiten hun zolderkamer bewegen zou men denken dat het ofwel zwakzinnigen ofwel supermensen zijn, want ze zouden je nooit de indruk geven dat ze behoefte aan menselijk contact hebben. Het overgrote deel van hun tijd brengen ze door op hun zolderkamertje, waar waarschijnlijk bed, kachel, tafel, stoel en kast allemaal opgeborgen zijn in een ruimte van enkele kubieke meter.

Hun zolderkamertje bevindt zich aan de achterzijde van zo'n oud gebouw, en wanneer je toevallig uitzicht zou hebben op de achterzijde

van het gebouw omdat je tuin aan de achterzijde van dat gebouw paalde, zou je 's avonds zien hoe het gordijn voor het smalle venster geschoven werd en hoe er dan een licht aanging op dat kamertje. Naarmate het dieper nacht werd, zou je merken hoe het licht daarbinnen sterker zou worden, in een climax die stilaan iets dichtelijks maar ook iets bovennatuurlijks, iets griezeligs zelfs, verspreidde.

***

